

Jaroslav Hašek (1883 – 1923): Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války (1921 – 1923)

Struktura zkoušky:

A. Literární druh a žánr, literárněhistorický kontext, umělecký směr / tvůrčí skupina, údaje o autorovi ve vztahu k dílu;

B. 1. Doba a místo (děje);

2. Kompozice;

3. Hlavní postavy a jejich charakteristika;

4. Námět, témata, hlavní motivy;

C. Jazykové zvláštnosti a kulturní souvislosti;

„Tak nám zabili Ferdinanda,“ řekla posluhovačka panu Švejkovi...

„Kerýho Ferdinanda, paní Müllerová?“ otázal se Švejk, nepřestávaje si masírovat kolena, „já znám dva Ferdinandy...“

„Ale, milostpane, pana arcivévodu Ferdinanda, toho z Konopiště, toho tlustýho, nábožnýho.“

„Ježíšmarjá,“ vykřikl Švejk, „to je dobrý. A kde se mu to, panu arcivévodovi, stalo?“

„Práskli ho v Sarajevu, milostpane, z revolveru, vědí. Jel tam s tou svou arcikněžnou v automobilu.“

„Tak se podívejme, paní Müllerová, v automobilu. Jó, takovej pán si to může dovolit, a ani si nepomyslí, jak taková jízda automobilem může nešťastně skončit. (...)

„Pan arcivévoda byl hned hotovej, milostpane. To vědí, že s revolverem nejsou žádný hračky. Nedávno taky si hrál jeden u nás v Nuslích s revolverem a postřílel celou rodinu i domovníka, kterej se šel podívat, kdo to tam střílí ve třetím poschodí.“ (...)

V Budapešti

(...) Na své obchůzce viděl vzadu, za nádražní budovou stát u lucerny Švejka, který se zájmem si prohlížel plakát nějaké dobročinné vojenské loterie. Ten plakát znázorňoval, jak rakouský voják připichuje vyjeveného vousatého kozáka ke zdi.

Poručík Dub poklepal Švejkovi na rameno a otázal se, jak se mu to líbí.

„Poslušně hlásím, pane lajtnant,“ odpověděl Švejk, „že je to blbost. Už jsem viděl hodně pitomejch plakátů, ale takovou hovadinu sem ještě neviděl.“

„Copak se vám na tom nelíbí?“ optal se poručík Dub.

„Mně se, pane lajtnant, na tom plakátu nelíbí to, jak ten voják zachází se svěřenejma zbraněma, dyť von může ten bajonet zlomit vo zeď, a potom je to vůbec zbytečný, byl by za to trestanej, poněvadž ten Rus má ruce nahoře a vzdává se. On je zajatej, a se zajatci se musí slušně zacházet, poněvadž je to marný, ale jsou to taky lidi.“

Poručík Dub pátral tedy dále po Švejkově smýšlení a optal se ho: „Vám je tedy toho Rusa líto, že ano?“

„Mně je líto, pane lajtnant, vobou, i toho Rusa, protože je propíchnutej, i toho vojáka, protože by byl za to zavřenej. Dyť von, pane lajtnant, musel ten bajonet přitom zlomit, to je marný, dyť to vypadá jako kamenná zeď, kam to vráží, a vocel je křehká. To jsme vám jednou, pane lajtnant, ještě do vojny, v aktivní službě, měli jednoho pana lajtnanta u kumpanie. Ani starej zupák nedoved se tak vyjadřovat jako ten pan lajtnant. Na cvičišti nám říkal: ‚Když je habacht, tak musíš vyvalovat voči, jako když kocour sere do řezanky.‘ Ale jinak byl moc hodnej člověk. Jednou na Ježíška se zbláznil, koupil pro kumpanii celej vůz kokosovejch vořechů a vod tý doby vím, jak sou bajonety křehký. Půl kumpanie zlámalo si vo ty vořechy bajonety a náš obrstlajtnant dal celou kumpanii zavřít, tři měsíce jsme nesměli z kasáren, pan lajtnant měl domácí vězení...“

Poručík Dub podíval se rozzlobeně do bezstarostného obličejce dobrého vojáka Švejka a otázal se ho zlostně: „Znáte mne?“

„Znám vás, pane lajtnant.“

Poručík Dub zakoulel očima a zadupal: „Já vám povídám, že mě ještě neznáte.“

Švejk odpověděl opět s tím bezstarostným klidem, jako když hlásí raport: „Znám vás, pane lajtnant, jste, poslušně hlásím, od našeho maršbataliónu.“

„Vy mě ještě neznáte,“ křičel poznovu poručík Dub, „vy mne znáte možná z té dobré stránky, ale až mne poznáte z té špatné stránky! Já jsem zlý, nemyslete si, já každého přinutím až k pláči. Tak znáte mne, nebo mne neznáte?“

„Znám, pane lajtnant.“

„Já vám naposledy říkám, že mne neznáte, vy osle. Máte nějaké bratry?“

„Poslušně hlásím, pane lajtnant, že mám jednoho.“

Poručík Dub rozvzteklil se při pohledu na Švejkův klidný, bezstarostný obličej, a neovládaje se víc, zvolal: „To také bude ten váš bratr takové hovado, jako jste vy. Čímpak byl?“

„Profesorem, pane lajtnant. Taký byl na vojně a složil oficírskou zkoušku.“

Poručík Dub podíval se na Švejka, jako by ho chtěl probodnout. Švejk snesl s důstojnou rozvahou zlý pohled poručíka Duba, takže prozatím celá rozmluva mezi ním a poručíkem skončila slovem: „Abtreten!“

Každý šel tedy svou cestou a každý si myslel svoje.

Poručík Dub si myslel o Švejkovi, že řekne panu hejtmanovi, aby ho dal zavřít, a Švejk si opět myslel, že viděl již mnoho pitomých důstojníků, ale takový, jako je poručík Dub, je přece u regimentu vzácností. (...)